

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Верховна Рада України*.
3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30.
4. Тетерятник Г. К. Нормативно-правові та організаційно-правові питання проведення огляду місця події на території проведення ООС. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4. Ч. 3. 64–67.
5. Тетерятник Г. К. Проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 233–240.

Артур МАРГУЛОВ,

доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних відносин
та соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗМІНА МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Актуальне питання українського суспільства часів незалежності – українізація. Відновивши державність, суспільство та влада зіштовхнулись із практичними наслідками сторічної русифікації. Негативні наслідки цих процесів були наочні в усіх сферах життя суспільства. Небажання, байдужість та нерозуміння необхідності українізації було типовим явищем останніх десятиліть. З кожним новим президентом посилювались процеси українізації але, неодмінно, наштовхувались на опір з боку різних верств суспільства. Пошуком ефективної моделі українізації були зайняті майже всі наукові та громадські установи в державі.

Відсутність тривалого формату української державності унеможливило напрацювання дієвих метод українізації суспільства. Перша половина ХХ ст. відзначилась насиченістю такої практики. Першим прикладом був період української революції 1917–1921 рр. За нетривалий період різні формати української національної державності мали певні досягнення у відновленні освітнього процесу національною мовою, заснуванню освітніх, культурних та наукових закладів. Єдиною проблемою цих кроків було нетривалість у часі. Наступним експериментальним періодом можна вважати радянську політику «українізації». Радянська за змістом та суттю вона мала більш тривалий та

організаційний характер. Впроваджена згори, ця політика все ж таки отримувала часткову підтримку серед населення республіки. Високі статистичні показники успішності цієї політики жодним чином не відображали реальний стан речей. Фальсифікації на місцевому рівні, формальність у реалізації та результати її згорання, вказують на штучність намірів влади. Українізація радянського гатунку була більш інструментарієм радянської українського суспільства, аніж мовною політикою.

Відсутність історичного досвіду зі зміни лінгвістичних практик призводило до законодавчого тиску влади на суспільство в обмеженні використання російської мови. Такі новації не завжди сприймалися громадянським суспільством як позитивні та не мали бажаного ефекту. Напередодні російського вторгнення українське суспільство не критично ставилось до використання російської мови. Більше того, після 2014 року, початку військової агресії таке ставлення змінювалось повільно. На нашу думку, це результат відсутності дієвості державної мовної політики та готовності суспільства.

Докорінно ситуація, на нашу думку, змінюється з 24 лютого 2022 року. У березні 2022 року соціологічна група «Рейтинг» провела загальнонаціональне опитування: його результати стали показником суттєвих зрушень мовного питання. Тож за результатами опитування маємо такі показники: з 2012 року по 2022 рр. кількість тих, хто вважає українську мову рідною, зростає з 57 до 76 %. Втрата позицій російської мови за цей період становить 22 %. Під час опитування 83 % респондентів визначили, що єдиною державною мовою повинна бути українська. Цікавим є той факт, що до 24 лютого 25 % респондентів підтримувало надання статусу державної російській мові, після – лише 7 % [5].

Інше соціологічне опитування було проведено Київським міжнародним інститутом соціології «Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го». Результати опитування продемонстрували результати українзації суспільства. Так у грудні 2022 року 41 % респондентів визначили українську мову винятковою для особистого спілкування, на роботі вживають тільки або переважно українську – 68 %. Характерним став той факт, що на Півдні й Сході України кількість громадян, які пов'язують себе із українською національністю, стала 90 %.

Маючи негативний досвід російської військової агресії, потрібно визнати її позитивний вплив на прискорення процесів українзації сучасного українського суспільства. Ці суперечності відбулись за результатом комплексних заходів із боку державного законодавчого регулювання (згори) та ментального усвідомлення, поєднаного з вільним вибором громадян. Останній принцип став найбільш дієвим інструментарієм українзації суспільства за всі

часи його існування. Розуміючи цінність такого підходу, потрібно державним органам звернути увагу на формування мотиваційного середовища для втілення програм з українізації суспільства. Зміна мовної ідентичності – це є чергова перемога України в сучасній війні.

1. Єремєєва І. А. Особливості дефініювання та класифікації міжнародних конфліктів у сучасній політології. Регіональні студії. 2019. № 17. С. 55–60.

2. Маргулов А. Регіональні аспекти державної політики більшовиків у національному питанні 1920–1930-х рр. 2019.

3. Маргулов А. Х. Соціальні зміни як фактор формування нової ідентичності. 2020.

4. Даниленко В. М., Верменич Я. В., Бондарчук П. М., Гриневич Л. В., Ковальчук О. О., Масненко В. В., Чумак В. М. «Українізація» 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки / відп. ред. В. А. Смолій; НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2003. 392 с.

5. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinska-mova-pid-chas-viyny-klyuchovi-tendentsiyi-rozvytku>

Світлана МАРКОВА

доктор економічних наук, професор
кафедри бізнес-адміністрування
і менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності Запорізького національного
університету

Павло ГНАТКО

здобувач вищої освіти ступеня доктора
філософії Запорізького
національного університету

СТРАТЕГІЧНІ ДРАЙВЕРИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Початок війни в Україні у 2014 році та її подальший розвиток, зокрема повномасштабне вторгнення з лютого 2022 року, мали серйозно негативний вплив на економіку країни. Внаслідок цього конфлікту розгорнулися різні економічні проблеми, які виявилися значущими для України у різних сферах. Основні аспекти впливу цього конфлікту на економіку України містять: затримки у виробництві, міжнародну ізоляція, фінансові проблеми та політичні проблеми. Війна призвела до серйозних збитків у виробництві, особливо в певних регіонах, зокрема в Донецькій та Луганській областях, окупації більшої частини Запорізької та Херсонської областей. Зруйновані підприємства, втрати